67.
koncertní
sezona
2022
2023

Dávné nordické příběhy

Filharmonie v divadle I

2. abonentní koncert

Janáčkovo divadlo

12 a 13|1|2023

Filharmonie Brno Philharmonic

Program

EDVARD GRIEG
Peer Gynt, výběr ze suit č. 1 op. 46 a č. 2 op. 55 | 17'
Peer Gynt, selection from suites No. 1, Op. 46, and No. 2, Op. 55

suita č. 1
1. Jitřní nálada / Morning Mood (Allegretto pastorale)
2. Aasina smrt / Death of Åse (Andante doloroso)
3. Tanec Anitry / Anitra's Dance (Tempo di mazurka)
4. Ve sluji krále hor / In the Hall of the Mountain King (Alla marcia e molto marcato)

suita č. 2
4. Solvejžina píseň / Solveig's Song (Andante – Allegretto tranquillamente)

HANS ABRAHAMSEN
let me tell you (povím vám) pro soprán a orchestr / for soprano and orchestra | 30'

I. část
1. Let me tell you how it was / Já vám povím, jak to bylo
2. O but memory is not one but many / Ó, místo jedné je pamětí mnoho
3. There was a time, I remember / Byl čas, já ho pamatuji

II. část
4. Let me tell you how it is / Já vám povím, jak to je
5. Now I do not mind / Nesejde na tom

III. část
6. I know you are there / Vím, že jste tady
7. I will go out now / Takže teď půjdu ven

přestávka / interval | 20'

JEAN SIBELIUS
Symfonie č. 5 Es dur op. 82 | 32'
Symphony No. 5 in E-flat major, Op. 82

1. Tempo molto moderato
2. Andante mosso, quasi allegretto
3. Allegro molto

Nicole Chevalier soprán / soprano
Filharmonie Brno
dirigent / conductor **Michael Schønwandt**

Koncert se koná pod záštitou Dánského velvyslanectví v Praze.
Under the auspices of the Embassy of Denmark in Prague.

EMBASSY OF DENMARK
Prague

O skladbách

Dědicové severských ság

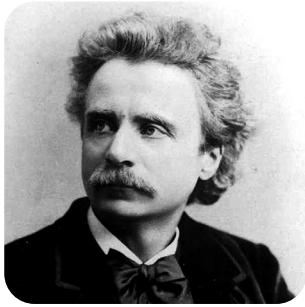

Norský skladatel **Edvard Grieg** (1843–1907) se během svých studií v Lipsku a v Římě nejen seznámil s technikáliemi dobového hudebního provozu a inovativními slohovými tendencemi, ale navázal rovněž kontakt s uměleckou elitou tehdejší Evropy. Mimo jiné se svým krajanem Henrikem Ibsenem, který se na něho v roce 1874 obrátil s žádostí o zkomponování hudby ke scénické verzi své dramatické básně *Peer Gynt*. Skladatel měl v tomto oboru už zkušenosti ze spolupráce s buditelským spisovatelem Bjørnstjernem Bjørnsonem. Plánovali spolu dokonce i operu, ze zamýšleného díla o vikingském králi Olafu Tryggvasonovi však nakonec vzniklo jen několik fragmentů. Ibsenova literární předloha se Griegovi líbila, záhy ale shledal, že je to – jak napsal v dopise příteli – *nesmírně nepoddajné téma*. Zakázku nicméně na podzim 1875 dokončil, premiéra proběhla pod skladatelovou taktovkou 24. února 1876 v divadle Mollergaden v Christianii (dnešním Oslu). Navzdory triumfálnímu úspěchu si skladatel stěžoval, že švédské vedení divadla ho nutilo do krátkých stopáží, v průběhu dalších pětadvaceti let tedy partituru revidoval a ve vydání rok po Griegově smrti obsahovala šestadvacet jednotlivých čísel v celkové délce téměř devadesát minut. V původní, autentické verzi počítá scénická hudba se sólisty, sborem a má melodramatické části.

Takto se ***Peer Gynt*** ovšem inscenuje jen zřídka a mnohem známější jsou dvě orchestrální suity, které Griegovu hudbu k Ibsenovu dramatu vynesly z divadelních sálů do koncertních síní. Obě – op. 46 z roku 1888 a o pět let mladší op. 55 – jsou čtyřvěté a zejména první z nich platí dodnes po *Klavírním koncertu* za nejpopulárnější Griegovo dílo. Skladatel suity dovedně sestavil bez ohledu na pozici jednotlivých částí v linii příběhu – *Jitřní nálada* v suitě č. 1 je preludium ke 4. dějství, *Aasina smrt* je závěrečná část 3. dějství, *Tanec Anitry* je ze 4. dějství a *Ve sluji krále hor* je z 2. dějství – zachoval pouze programní názvy vět, čímž dostává posluchač možnost odhlédnout jak od komplikované postavy titulního antihrdiny Peer Gynta, tak i od pohádkových reálií děje, a nechat hudbu promlouvat jen jí vlastními prostředky a případně si ji sytit vlastními obsahy. Některé části suit se v provozovací praxi vydělily z obou cyklů a žijí na koncertních pódiích samostatným životem jako trvale populární součást orchestrálního repertoáru. Vedle *Jitřní nálady* a *Ve sluji krále hor* je to *Solvejžina píseň* – ve hře má své místo ve 4. dějství, v němž se osudy Peer Gynta a věrné Solvejg na nějaký čas spojují, než neklid hrdinu zase zažene do dalších dobrodružství. Do suity č. 2 je *Solvejžina píseň* zařazena jako její čtvrtá část, na koncertních pódiích se však uvádí i samostatně ve své původní zpívané podobě.

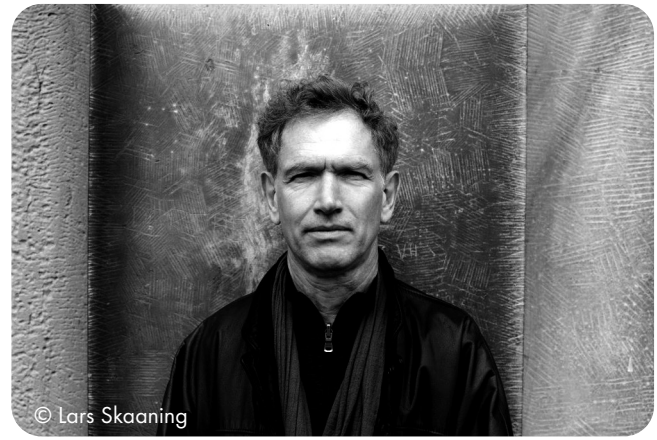

Dánský skladatel **Hans Abrahamsen** (1952) začínal jako modernista navázaný na severskou tradici. Koncem 80. let se ve vlastní tvorbě na téměř desetiletí odmlčel a zabýval se hudbou jiných autorů a svými staršími skladbami. Mezník jeho nové stylové orientace představuje skladba *Schnee* (s podtitulem „deset kánonů pro devět nástrojů“, 2008), ale do panteonu mezinárodně uznávaných skladatelských osobností současnosti pronikl až kompozicí ***let me tell you*** (2013). Jako předloha mu posloužila stejnojmenná novela hudebního publicisty, libretisty a spisovatele Paula Griffithse. Její hrdinkou je Shakespearova Ofélie, zde však nechává čtenáře nahlédnout do svého příběhu, a hlavně do své duše trochu jinak, než jak ji známe z *Hamleta*. S postavou z tragédie o bytí, či nebytí má společnou slovní zásobu – Paul Griffiths sepsal svou konceptuální novelu s použitím 483 slov, z nichž se skládají Oféliiny repliky v Shakespearově dramatu. Jeho Ofélie ale není bezmocná oběť, nýbrž sebevědomá – byť stále mimořádně senzitivní – žena, která sama rozhoduje o svém osudu. Kromě zajímavé formy a nevšedního obsahu má Griffithsův text ještě nadstavbovou rovinu – muzikálnost vyvěrající z autorova celoživotního profesního soužití s hudbou. Není se tedy příliš co divit, že se nad jeho novelou potkaly a spojily ambice skladatele, jemuž je konceptuální přístup k tvorbě blízký, a interpretky, která přes třicet let sytí vitalitou svého projevu nové a nové projekty současných hudebních tvůrců ubírajících se nevyšlapanými stezkami: iniciační podnět ke zkomponování skladby přišel Hansi Abrahamsenovi od kanadské sopranistky Barbary Hannigan. Skladatel se do té doby vokální hudbě prakticky vůbec nevěnoval. Až když se nechal od pěvkyně zasvětit do dějin a typů pěveckých technik, odhodlal se ke kompozici skladby pro soprán a orchestr, jíž k sobě rázem připoutal pozornost mezinárodní hudební veřejnosti (do té doby znali Abrahamsena a jeho hudbu jen pravidelní návštěvníci specializovaných festivalů a koncertů soudobohudebních ansámblů). V té době mu bylo šedesát let. Od premiéry v prosinci 2013 získal za skladbu *let me tell you* sedm prestižních ocenění včetně Grawemeyerovy ceny (2016). Navíc ho úspěch v novém oboru, do něhož skladbou pronikl, tak „nakopl“ (jak se vyjádřil v jednom rozhovoru), že v nastoupené cestě pokračoval operou.

Jistě nepřekvapí, že hlavní ženskou roli Gerdy ve *Sněhové královně* (2019) psal pro Barbaru Hannigan.

Hans Abrahamsen si pro skladbu *let me tell you* Griffithsův text drobně upravil do podoby sedmi quasi-písní rozčleněných do tří quasi-dějství. V prvním „dějství" se Ofélie ohlíží do minulosti, zpívá o paměti, o čase, kdy žádný čas nebyl, a o vztahu mezi časem a hudbou. Druhé „dějství" je milostnou písní sui generis, Ofélie přirovnává svou lásku ke slunci, které oživuje i spaluje. A ve třetím „dějství" odchází do zasněžené nicoty.

Barbara Hannigan, jíž skladatel dílo věnoval, představila Abrahamsenovu skladbu po celém světě ve více než čtyřiceti provedeních. Když vypršela její exkluzivní práva na sólový part, začalo se dílo na koncertních pódiích objevovat i s jinými pěvkyněmi – jako první v něm zazářila Marta Reichelová na festivalu Hudební fórum Hradec Králové na podzim 2019.

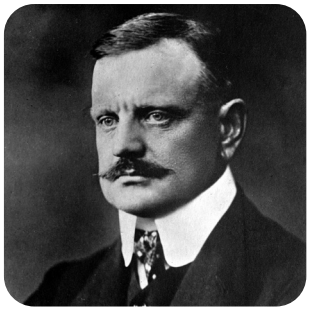

Úvahami o ***Páté symfonii*** se začal finský skladatel **Jean Sibelius** (1865–1957) zabývat v době, kdy se Evropa propadala do existenciální krize směřující k první světové válce, a šest let pak pracoval na díle v kulisách mezinárodního konfliktu (který po vyhlášení nezávislosti zasáhl v podobě ruské invaze i do Finska), všeobecného strádání a v neposlední řadě i osobních problémů. Vzhledem k tomu, že už od 90. let sám ke snahám o definování národní identity svými díly vydatně přispíval, byl v té době na vrcholu slávy a společenského uznání – práci na nové symfonii mu to ale kupodivu nikterak neusnadnilo. Ze skladatelových deníkových záznamů a dopisů přátelům vysvítá, jak klopotná cesta vedla k premiéře původní, čtyřvěté verze symfonie, která se uskutečnila 8. prosince 1915 k příležitosti Sibeliových padesátých narozenin vyhlášených ve Finsku jako státní svátek. Navzdory grandióznímu úspěchu – publikum během koncertu křičelo nadšením a oslavy pokračovaly ještě několik dní – nebyl skladatel s podobou díla spokojený a v průběhu dalších let podrobil partituru ještě dvojí revizi. V pozadí celého procesu je nejen skladatelova sebekritika, ale také jeho až urputná vytrvalost sycená intuitivním vnímáním psychické reality a její projekce do tvarování hudebního materiálu. Chtěl být světem vnímán jako „moderní" skladatel, nechtěl však jít žádnou z cest nastolených Debussym, Mahlerem či Straussem. Ve *Čtvrté symfonii* (1911) se přiblížil k rozvolnění tonality, ale – na rozdíl od Arnolda Schönberga – i takovou cestu zavrhl s tím, že za touto hranicí už hrozí *šílenství nebo chaos* (jak se svěřil producentovi Walteru Leggemu). Posluchači, kteří jeho *Čtvrtou* shledali těžko pochopitelnou, mu za zařazení zpátečky v *Páté symfonii* byli vděční, někteří kritici a muzikologové mu to naopak vyčítali.

První větu *Páté symfonie*, *Tempo molto moderato*, otevírá hornová fanfára, následovaná řadou drobných motivků v sekci dřev jako semínek, z nichž časem vyrazí rostlinky, uchovají si nicméně podobu fragmentů a skladatel je nechává prorůstat celou větou. Do idylické scény se prolamují smyčce, generuje se napětí, nejistota, skladatel sahá k chromatickým postupům. Strukturálně je první věta jedno veliké accelerando – v závěru máme pocit, že se v orchestru strhla vichřice. Druhá věta začíná volnou chorální melodií v dřevech a hornách, do níž se vtírá pizzicatové téma ve smyčcích. Hudba nějakou dobu působí dojmem, jako by zněly dvě skladby najednou. Chorál se kalí disonantními tóny, smyčcové pizzicato přechází v hravý taneček. Slyšíme tentýž materiál v různých verzích – v podstatě variace, hlavním nositelem proměn je tempo. Zpomalení ale není výzvou k odpočinku – přichází elektrizující finále. Sibelius si pro ně rezervoval specialitku. Inspirace mu přišla 21. dubna 1915, kdy si do svého deníku poznamenal: *Dnes, v 10:50, jsem viděl šestnáct labutí, jeden z mých největších zážitků. Bože, jaká krása!* Horny vynášejí slavné „labutí téma", které se proplétá celou větou a před závěrečnými akordy zazní v žestích jako triumf stvoření. Skladatelův životopisec, finský muzikolog Erik Tawaststjerna komentoval Sibeliovu *Pátou* slovy: *Když jsem v televizi sledoval první procházku astronautů po Měsíci, zněla mi v duchu Sibeliova* Pátá symfonie – *a později jsem slyšel, že BBC přesně tuto hudbu použila jako doprovodnou hudbu k přistání na Měsíci. A odtud mne má fantazie vedla dál a dál v čase i prostoru: ke zrození a zániku planet, k záři vzdálených galaxií.*

Wanda Dobrovská

O účinkujících

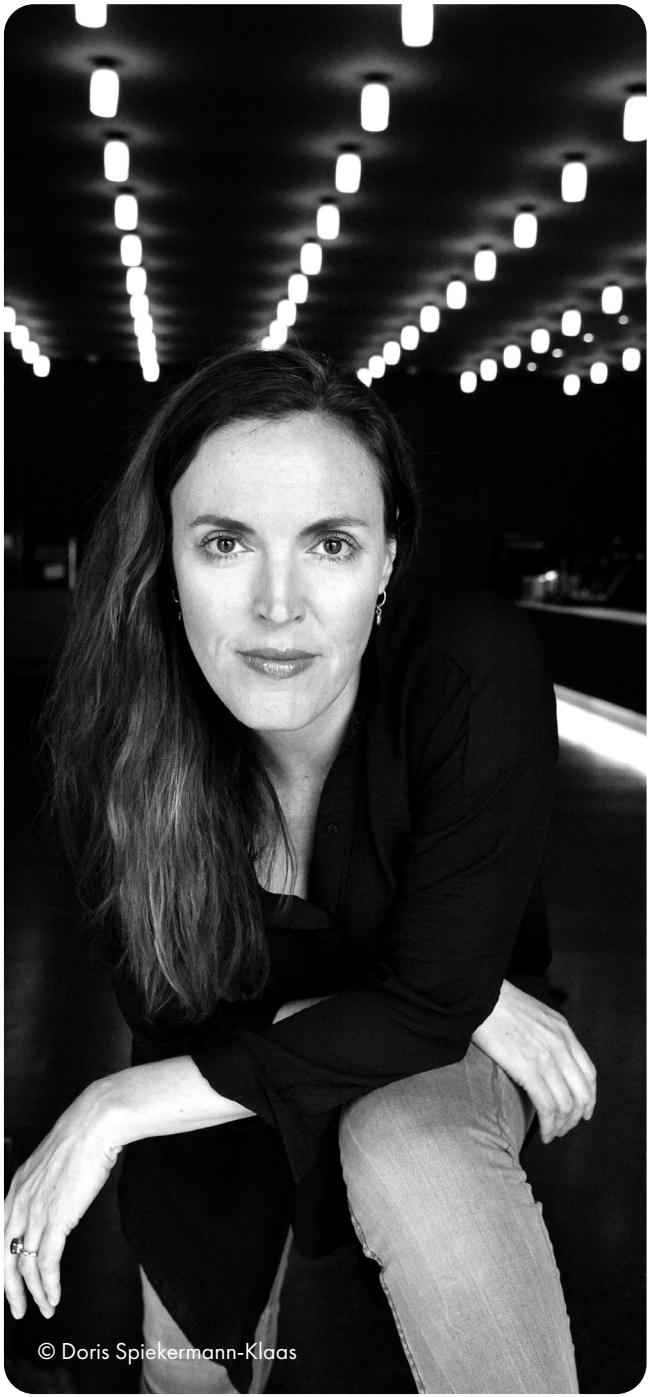
© Doris Spiekermann-Klaas

Americká sopranistka **Nicole Chevalier** prokázala během dosavadních deseti let umělecké dráhy své přednosti v širokém repertoárovém spektru od barokní hudby po současná díla. Daří se jí zejména ve velkých sopránových rolích Mozartových, Donizettiho a Verdiho oper. Angažovaly ji operní domy v Hannoveru, Stuttgartu, Hamburku, Vídni, Berlíně, Antverpách, Londýně a jinde.

V letech 2012–2017 byla členkou berlínské Komické opery a za ztvárnění hlavní ženské čtyřrole v *Hoffmannových povídkách* získala prestižní německou divadelní cenu Faust. V titulní roli v opeře *Medea* od Ariberta Reimanna ji německý časopis Opernwelt označil za zpěvačku roku 2017. Jako Elettra v *Idomeneovi* účinkovala na Salcburském festivalu, v Divadle na Vídeňce zpívala Vitellii v opeře *La Clemenza di Tito*, má za sebou debut v Bruselu a v Paříži. V letošní sezóně zpívá Agátu ve Weberově *Čarostřelci* v Basileji, ženskou čtyřroli v *Hoffmannových povídkách* pohostinsky v Aténách a Leadsu a Despinu v *Così fan tutte* v Aix-en-Provence.

Loni v květnu se představila publiku v hannoverské Státní opeře jako sólistka v Abrahamsenově *let me tell you* a od té doby skladbu několikrát uvedla i na dalších místech s Michaelem Schønwandtem nebo Titem Engelem. Tento rok ji na přelomu dubna a května čeká účinkování v Góreckého *Symfonii č. 3* ve speciálním scénicko-koncertním projektu. Ostatně za scénické dílo považuje i Abrahamsenovu skladbu. *Je to scénická hudba prezentovaná v koncertním formátu, říká. Orchestrální i vokální part vytvářejí specifický zvukový prostor, z něhož povstává atmosféra skladby a publiku se tak naskýtá – skrze poslech – scénický zážitek.*

.

Kořeny brněnské filharmonie sahají do sedmdesátých let 19. století, kdy v Brně mladý Leoš Janáček usiloval o vznik českého symfonického orchestru. Dílo slavného skladatele 20. století je ostatně nejvýznamnější programovou položkou tělesa, které je považováno dodnes za jeho autentického interpreta.

Dnešní **Filharmonie Brno** vznikla v roce 1956 sloučením rozhlasového a krajského orchestru a od té doby patří svou velikostí i významem k české orchestrální špičce. Na svých turné provedla na tisíc koncertů v Evropě, ve Spojených státech, v Latinské Americe, na Dálném i na Blízkém východě. Je pravidelným hostem světových i českých festivalů, kde často spojuje umělecké síly s vynikajícím Českým filharmonickým sborem Brno.

Orchestr pravidelně natáčí pro Český rozhlas a Českou televizi. Kromě realizace nahrávek pro řadu společností (Supraphon, Sony Music, IMG Records, BMG, Channel 4) zakládá Filharmonie Brno v roce 2020 svůj vlastní nahrávací label. Dynamicky také rozvíjí zakázkové nahrávání pro globální klientelu v rámci Czech Orchestra Recordings.

Dějinami orchestru prošla řada českých a světových dirigentských osobností jako Břetislav Bakala, František Jílek, Petr Altrichter, Jiří Bělohlávek, Sir Charles Mackerras, Jakub Hrůša nebo Tomáš Netopil. Od sezony 2018/2019 je šéfdirigentem a uměleckým ředitelem Dennis Russell Davies.

Od roku 2000 pořádá filharmonie letní open air festival na brněnském hradě Špilberk, v roce 2012 se stala pořadatelkou renomovaných festivalů Moravský podzim, Velikonoční festival duchovní hudby a Expozice nové hudby. Zaštiťuje mezinárodně proslulý dětský sbor Kantiléna, od roku 2010 se podílí na festivalu mladých hudebníků Mozartovy děti, v roce 2014 zakládá svou Orchestrální akademii.

Filharmonie Brno je dnes nejen silným hráčem na poli symfonické hudby doma i v zahraničí, ale i předním organizátorem hudební sezony druhého českého města, aktivním festivalovým pořadatelem a kreativním lídrem orchestrální dramaturgie. Působí v neorenesančním Besedním domě, „brněnském Musikvereinu“ z dílny Theophila von Hansena z roku 1873, a těší se na nový moderní koncertní sál, který navrhuje tým architektů Tomasze Koniora a Petra Hrůši a akustika Yasuhisa Toyoty.

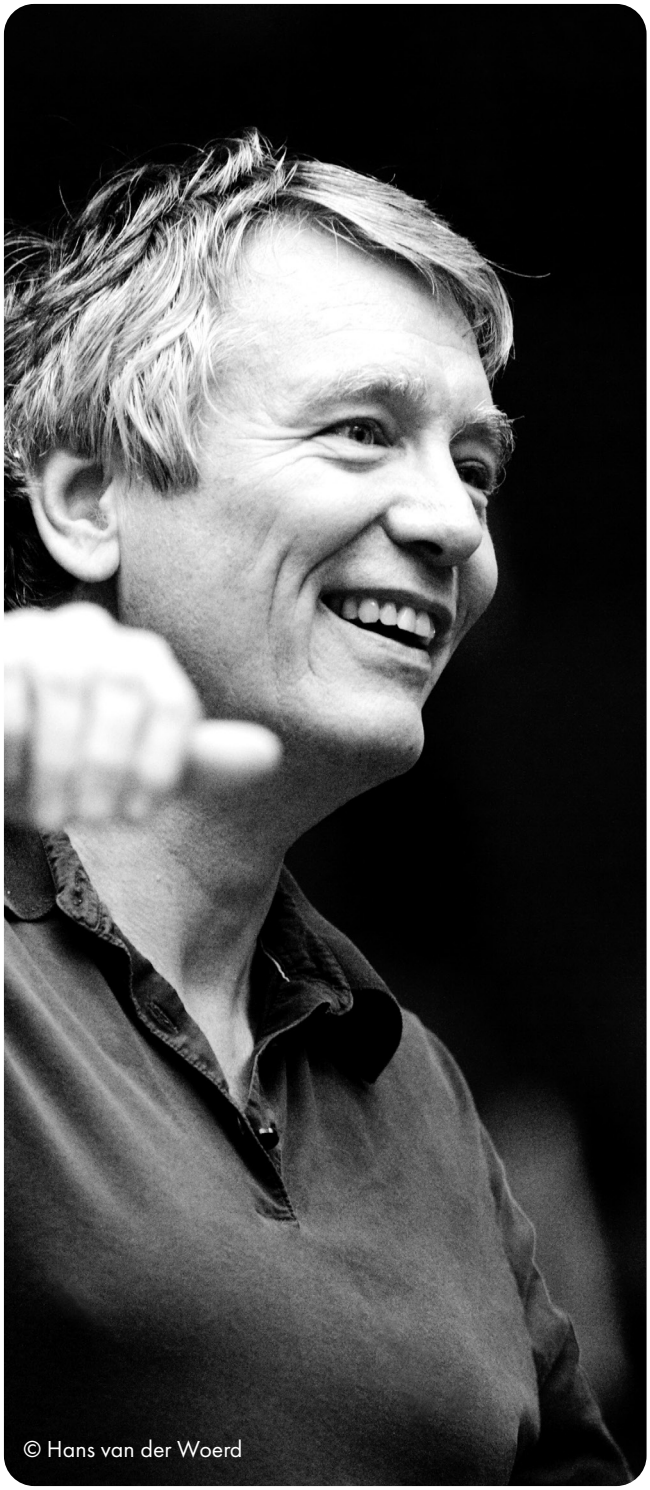
© Hans van der Woerd

Michael Schønwandt (1953 v Kodani) působil jako hudební ředitel v Královském orchestru a Královské opeře v Kodani (2000–2011), kde se na dirigentském stupínku začal objevovat již od roku 1979. Byl šéfdirigentem Nizozemské rozhlasové komorní filharmonie (2010 až 2013), Berlínského symfonického orchestru (1992–1998), hlavním hostujícím dirigentem bruselské opery La Monnaie (1984–1987), Dánského národního rozhlasového symfonického orchestru (1987 až 2000), Královské vlámské filharmonie a Státního divadla Stuttgart. Od roku 2015 je šéfdirigentem Orchestru Národní opery Montpellier a od sezony 2022/2023 stálým hostujícím dirigentem v Belgickém národním orchestru. V Brně se naposledy představil v roce 2020, kdy s brněnskými filharmoniky provedl Sibeliovu *Druhou symfonii*.

V Bayreuthu dirigoval *Mistry pěvce norimberské*, v Kodani uvedl mj. novou inscenaci tetralogie *Prsten Nibelungův* v nově otevřeném operním domě v roce 2006. S Londýnským symfonickým orchestrem a Alfredem Brendelem provedl komplet Beethovenových klavírních koncertů, pro společnost Chandos natočil ceněné nahrávky s Dánským národním rozhlasovým symfonickým orchestrem, včetně Straussovy *Salome*, která vyšla v roce 1999 a kterou časopis Gramophone označil za nejlepší nahrávku tohoto díla vůbec.

Je propagátorem hudby soudobých skladatelů, svou autoritou se postavil například za opery svého krajana Poula Ruderse *Příběh služebnice* a *Selma Ježková* (podle filmu Larse von Triera *Tanec v temnotách*). Abrahamsenovu skladbu *let me tell you* dirigoval mimo jiné v roce 2019 na koncertě Dánského národního symfonického orchestru, na němž byla skladateli předávána Hudební cena Léonie Sonning – nejvyšší dánské hudební ocenění, udílené od roku 1959, kdy ho dostal Igor Stravinskij.

EDVARD GRIEG
Solvejžina píseň
text Henrik Ibsen, překlad Josef Vohryzek a Josef Brukner

Možná že za den, možná že za měsíc,
možná že za rok, možná ještě víc,
jsem si však jista, že se nevrátíš.
Budu tě čekat, jak to dobře víš.

Kéž ti Bůh přeje, jsi-li na světě,
stojíš-li před ním, neodmítne tě.
Budu tě čekat, když se nedočkám
tady na světě, sejdeme se tam.

© Stavovské divadlo, 1994

EDVARD GRIEG
Solveig's Song
text Henrik Ibsen, translation William and Charles Archer

Maybe both the winter and spring will pass by,
and the next summer too, and the whole of the year;
but thou wilt come one day, that know I full well;
and I will await thee, as I promised of old.

God strengthen thee, whereso thou goest in the world!
God gladden thee, if at his footstool thou stand!
Here will I await thee till thou comest again;
and if thou wait up yonder, then there we'll meet, my friend!

© Project Gutenberg Australia

HANS ABRAHAMSEN
let me tell you
text Paul Griffiths

I. Part
1.
Let me tell you how it was.
I know I can do this.
I have the powers:
I take them here.
I have the right.

My words may be poor
but they will have to do.
There was a time when I could not do this:
I remember that time.

2.
O but memory is not one but many –
a long music we have made
and will make again,
over and over,

with some things we know and some we do not
some that are true and some we have made up,
some that have stayed from long before,
and some that have come this morning,

some that will go tomorrow
and some that have long been there

HANS ABRAHAMSEN
povím vám
text Paul Griffiths, překlad Wanda Dobrovská

I. část
1.
Já vám povím, jak to bylo.
Vím, že to tak mohu.
Je to v mé moci:
pozvu je sem.
Mám na to právo.

Má slova na to nestačí,
ale budou muset.
Byl čas, kdy jsem to dělat nemohla:
ten čas pamatuji.

2.
Ó, místo jedné je pamětí mnoho –
dlouhou hudbou jsme byli
a zas budeme,
pořád a pořád,

s tím, co už víme, s tím, co nevíme,
s tím, co je pravda a co jsme uhnětli
s tím, co tu je odedávna,
i s tím, co přišlo dnes ráno,

s tím, co zítra vyvane
a s tím, co je tu dlouho,

but that we will never find,
for to memory there is no end.

3.
There was a time, I remember, when we had no music,
a time when there was no time for music,
and what is music if not time –

time of now and then tumbled into one another,
time turned and loosed,
time bended,

time blown up here and there,
time sweet and harsh,
time still and long?

II. Part
4.
Let me tell you how it is,
for you are the one who made me more than I was,
you are the one who loosed out this music.

Your face is my music lesson
and I sing.

5.
Now I do not mind if it is day, if it is night.
If it is night,
an owl will call out.
If it is morning,
a robin will tune his bells.
Night, day: there is no difference for me.

What will make the difference is if you are with me.
For you are my sun.

You have sun-blasted me,
and turned me to light.

You have made me like glass –
like glass in an ecstasy from your light,
like glass in which light rained
and rained and rained and goes on,
like glass in which there are showers of light,
light that cannot end.

ale my to nenajdem,
protože paměť nezná konce.

3.
Byl čas, já ho pamatuji, kdy jsme hudbu neměli,
čas, kdy na hudbu nebyl vůbec čas,
a co je hudba, když ne čas –

čas tady a tam se řítí jeden do druhého
čas změněný a ztracený,
čas ohnutý,

čas vanoucí tam i zde,
čas líbezný i nakřáplý,
čas tichý a dlouhý?

II. část
4.
Já vám povím, jak to je,
díky vám jsem víc, než jsem bývala dříve,
díky vám se ta hudba rozezněla.

Učím se hudbu z vaší tváře
a zpívám.

5.
Nesejde na tom, jestli je den, jestli je noc.
Jestli je noc,
zahouká sůva.
Jestli je ráno,
své zvonky vyladí drozd.
Noc, den: nevidím v tom žádný rozdíl.

Rozdíl bude jenom v tom, jestli vy jste se mnou.
Vy jste mé slunce.

Vy jste mne sežehl
a proměnil v světlo.

Jsem vaším zrcadlem –
zrcadlem šíleným vaším světlem,
zrcadlem, které skrápěl světelný déšť
a déšť, ten déšť neustával, a prší dál,
zrcadlem, v němž tryská světlo,
světlo bez konce.

III. Part

6.

I know you are there.
I know I will find you.
Let me tell you how it will be.

7.

I will go out now.
I will let go the door
and not look to see my hand as I take it away.

Snow falls.
So: I will go on in the snow.
I will have my hope with me.

I look up,
as if I could see the snow as it falls,
as if I could keep my eye on a little of it
and see it come down
all the way to the ground.
I cannot.

The snow flowers are all like each other
and I cannot keep my eyes on one.
I will give up this and go on.
I will go on.

III. část

6.

Vím, že jste tady.
Vím, že já vás najdu.
A povím vám, jak to bude.

7.

Takže teď půjdu ven.
Nechci se dívat
na svou ruku, až budu pouštět dveře.

Sněží.
Tedy: půjdu, půjdu ve sněhu.
Půjdu se svou nadějí.

Dívám se vzhůru,
jako bych mohla vidět padat sníh, jako kdybych ho mohla sledovat svým zrakem,
vidět, jak se snáší
až na zem, až na zem.
Nemohu.

Kraječky sněhu, jedna jako druhá,
a jen jednu očima nestíhám.
Nechám toho a půjdu dál.
Půjdu dál.

Summary

Peer Gynt

In ***Peer Gynt***, the playwright Henrik Ibsen created the character of someone living for the present moment and only for himself, yet in doing so elicits sympathy – he throws himself into everything fearlessly and all the female creatures surrender themselves to him. Asked to provide the *Gynt* stage play with music, ***Edvard Grieg*** (1843–1907) did so very thoroughly – his incidental score accompanies the hero almost incessantly throughout. The appreciative response to this work inspired Grieg to compile two symphonic suites.

One of the most important musical works of the past decade

The Danish composer **Hans Abrahamsen** (born 1952) wrote ***let me tell you*** in 2012–2013 as a commission from the Berliner Philharmoniker, which premiered the piece under the baton of Andris Nelsons and with the phenomenal soprano Barbara Hannigan as the soloist on 20 December 2013. Since then, the work has had many performances on renowned stages and won a string of prizes including the Grawemeyer Award and the Diapason d'Or. Equally notable is the growing list of performers of the solo part.

The author of the libretto, Paul Griffiths, depicts the story of Ophelia from Shakespeare's *Hamlet*, but does so from the viewpoint of the heroine. He captures her feelings and turns them into poetic images which, in Abrahamsen's musical setting, acquire an impressive momentum culminating in the finale, where Hamlet becomes the Sun for Ophelia; she turns into an object of his reflection. But in the background we already hear a premonition of Ophelia's last journey through the winter landscape, during which she gives up her love.

Sibelius's inspirations

Although **Jean Sibelius** (1865–1957) grew up in a Swedish-speaking family, in his works he supported the Finnish national awareness movement. Back then, Finland was a provincial country, politically subjected to Russia and only slowly emancipating itself from Swedish cultural and linguistic hegemony; in Sibelius, it found an unprecedented talent, a rare phenomenon and symbol, who played a substantial role in the process of defining the Finnish nation and the formation of its modern (musical) culture.

Sibelius found a deep spring of inspiration in the Karelian and Finnish epic of the *Kalevala*, a large collection of folk mythological material, wrought into shape by a rural doctor, amateur folklorist and passionate patriot Elias Lönnrot. Speaking about his seven numbered symphonies (he had destroyed the score of the *Eighth*), Sibelius noted that they were separate from the *Kalevala*, underlining their autonomous character: "symphonies must only be music. Of course, it would happen when I was composing that some images sprung into my mind, but the essence of my symphonies is a purely musical inspiration."

The national character of the symphonies, borne by the Romantic ideals of the period, the occasionally indispensable heroic pathos, and above all echoes of Finnish folklore and the Nordic landscape with its harsh climate, mountains, lakes and deep forests, is nonetheless indubitable, as shown by ***Symphony No. 5 in E-flat major***, premiered under Sibelius's baton on 8 December 1915 in Helsinki.

Vítězslav Mikeš, translated by Štěpán Kaňa

Zveme vás na

Pasquale Grasso Quartet, 3. ab. koncert cyklu Jazz & World Music v Besedním domě 17. 1. 2023 v 19:00; Pasquale Grasso – kytara, Luigi Grasso – saxofon, Ari Roland – kontrabas, Keith Balla – bicí

26. reprezentační ples Filharmonie Brno v Besedním domě 21. 1. 2023 v 19:00: K tanci i poslechu hrají Filharmonie Brno pod taktovkou Stanislava Vavřínka, Salonní orchestr Brno, Jazz Archiv a Cimbal Classic.

Proměny, 3. ab. koncert cyklu Komorně v Besedním domě 1. 2. 2023 v 19:00: **Rössler-Rosetti** Sonáta pro harfu B dur, **Kvěch** Hrubínovské proměny, **Debussy** Tance pro harfu a smyčce, **Martinů** Smyčcový kvartet „Concerto da camera"; Jaroslava Čiháková Tajanovská – hoboj, Ivana Švestková – harfa, Wallingerovo kvarteto

Mozartův efekt, koncert (nejen) pro nastávající rodiče v Besedním domě 11. 2. 2023 v 17:00: hudba období baroka a klasicismu; slovem provází Michaela Kulísková, Filharmonie Brno, dirigent Jiří Habart

Schaerer & Biondini: La Scintilla Nell'Ombra, 4. ab. koncert cyklu Jazz & World Music v Besedním domě 14. 2. 2023 v 19:00; Andreas Schaerer – zpěv, Luciano Biondini – akordeon

Z Ameriky do Česka, 2. ab. koncert cyklu Filharmonie v divadle II 2. a 3. 3. 2023 v 19:00: **Martinů** Thunderbolt P-47 H 309, **Bolcom** Houslový koncert in D, **Dvořák** Symfonie č. 8 G dur; Yumi Hwang-Williams – housle, Filharmonie Brno, dirigent Dennis Russell Davies

Dialogy, 4. ab. koncert cyklu Komorně v Besedním domě 5. 3. 2023 v 19:00: **Weinberg** Sonáta pro dvoje housle op. 69, **Schnittke** Sonáta č. 2 pro housle a klavír, **Bolcom** Sonáta č. 2 pro housle a klavír, **Kutavičius** Rozprava s neznámým, koncert pro dva klavíry a zvukový pás; Yumi Hwang-Williams – housle, Milan Paľa – housle, Katarína Paľová – klavír, Dennis Russell Davies – klavír

Prodej vstupenek
- on-line: www.filharmonie-brno.cz
- v předprodeji Filharmonie Brno, Besední, 602 00 Brno
  ✆ +420 539 092 811, e-mail: predprodej@filharmonie-brno.cz
  PO–PÁ 12:00–18:00 h
- ½ hodiny před koncertem v místě jeho konání

Prosíme posluchače, aby zaujali svá místa včas a vypnuli své mobilní telefony.
Změna programu a účinkujících vyhrazena.

Za podporu a spolupráci děkujeme

Vydala Filharmonie Brno v roce 2023 nákladem 400 výtisků
texty Wanda Dobrovská
motiv na obálce je inspirovaný stropní malbou ze zásálí Besedního domu, která představuje páva s květinami
foto archiv Filharmonie Brno, není-li uvedeno jinak
produkce Printeco s.r.o.
redakční uzávěrka 6I1I2023

Filharmonie Brno, příspěvková organizace
Komenského náměstí 534/8, 602 00 Brno, ✆ +420 539 092 801
www.filharmonie-brno.cz, www.salprobrno.cz

Statutární město Brno finančně podporuje Filharmonii Brno.
Vybrané koncerty se konají za finanční podpory Ministerstva kultury České republiky a Jihomoravského kraje.

www.filharmonie-brno.cz
www.salprobrno.cz